

KÖNYVSZEMLE / BOOK REVIEWS

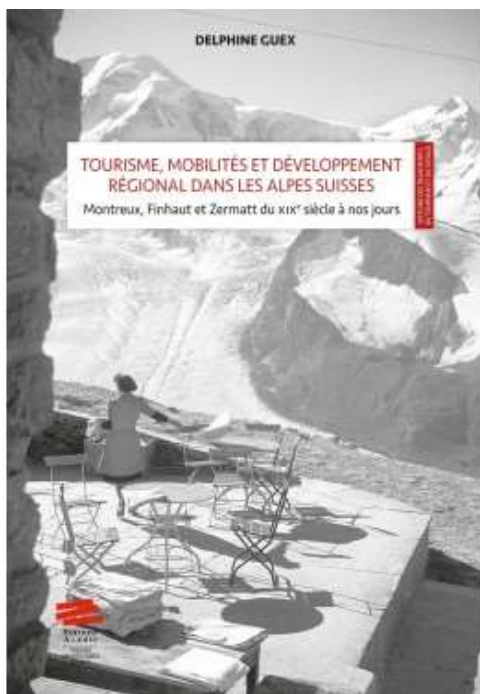
Csizmadia Gabriella

Delphine Guex

Turizmus, mobilitás és regionális fejlesztés a svájci Alpokban

Montreux, Finhaut és Zermatt a XIX századtól napjainkig

<https://doi.org/10.32976/stratfuz.2024.33>

Delphine Guex jelenleg a Lausanne-i Egyetem Földrajzi és Fenntarthatósági Intézetében dolgozik kutatóként. 2015-ben a Neuchâtel-i Egyetemen Humán-és Társadalomtudományok doktori címet szerzett. Ugyanezen az egyetemen működő GRET csoport (Group de Recherche en Économie Territoriale- Területgazdasági kutató csoport) tagja. 2016-ban csatlakozott az IGD-hez (Institut de la Gestion Déléguée- 25 éve működő alapítvány, amely összehozza a közszolgáltatások irányításában érdekelt feleket), ahol Jean Ruegg professzor irányítása alatt egy kutatókból és szakemberekből álló platform megszervezésében játszott fontos szerepet.

Kutatásai elsősorban a turizmusra és a fogyasztói mobilitásra, és ezeknek a területrendezésre és a területfejlesztésre gyakorolt hatásaira, valamint az általánosabb gazdaság-szociológiai és – történeti kérdésekre fókuszál. Kiemelten foglalkozva a regionális fejlesztésre ezen belül is az Alpok – Svájci

Alpok – hegyvidéki területeire, hiszen ezek a területek olyan profilt mutatnak, melyek kiválóan szemléltetik a posztindusztriális fejlesztési kihívásokat, amelyekkel minden régió szembesül. Ebben a témában a fiatal kutatónak számos publikációja jelent meg.

2016-ban a *Turizmus, mobilitás és regionális fejlesztés a svájci Alpokban* című könyvét az Alphil-Presses Universitaires Suisses jelentette meg.

A **Tourisme, mobilités et développement régional dans les Alpes Suisses** könyvében Delphine Guex három svájci üdülő városon keresztül érteti meg a turizmus és a mobilitás által érintett területek fejlődésének módját, ugyanakkor megkérdőjelezi a területi érték fogalmát. A szerző azt javasolja, hogy egy terület fejlődését a mobilitás által befolyásolt módon értsük meg: az emberek, azaz a fogyasztók mobilitása (elsősorban a turisták), a munkavállalók mobilitása, de az információ a tudás és a piaci mobilitás is ide tartozik.

Manapság egy „hipermobil” világban a helyeknek kapcsolódnuk kell egymáshoz, ezért szükségszerű, hogy ezek a hálózatok a területek bizonyos szabványosítására irányuljanak. Napjainkban a régióknak úgy kell „színe lépniük”, hogy felkeltsék a helyi és a külső érintettek (turisták, befektetők) érdeklődését, hogy az utóbbiak gazdaságilag is népszerűsítsék a területet. A turisták, és a befektetők figyelmének felkeltéséhez azonban a területeknek ki kell tűnniük.

Ez a színrevitel és az értékteremtés folyamata az, amit ebben a könyvben a szerző bemutat három svájci turisztikai üdülőhely - Finhaut, Montreux és Zermatt – társadalmi, gazdasági

pályáinak konkrét esetein keresztül. Bemutatja, egyrészt, hogy ezek a területek korszaktól függően hogyan érintettek a mobilitásban, másrészt hogyan tudták ezek a területek egyesíteni és szabályozni a mobilitások helyi hatásait.

Miért van az, hogy bizonyos régió, vagy bizonyos város évtizedeken keresztül, csak egy fejlődést, egy stagnálást és egy hanyatlást ismer? A turizmus által érintett alpesi városok sajátos fejlődésen mennek keresztül. Mi jellemzi a turizmus által érintett régiókat a XIX. századtól napjainkig? Hogyan illeszkedik bele a társadalmi és gazdasági fejlődés a területekbe?

Delphine Guex a kérdésekre a választ három témakör köré építi fel a területi értékek színre lépése, a folyamatok és sajátosságok az alpesi gazdaságban, örökségek és a bevételforrások, fejlődés, valamint a területi értékek a három turisztikai városban.

A XIX. század közepétől az első turisták voltak az úgynevezett „posztindusztriális” fogyasztói turizmus avant-gardistái. Ez a posztindusztriális fogyasztás a mobilitás és az értékek különböző formáinak kombinációján alapul. Az ipari forradalmat követően, világszerte megfigyelhető az emberek mobilitásának növekedése. A 19. század közepe óta a területek fejlődése a piaccgazdaságban és a piaccgazdaságon keresztül megy végbe. A turizmus által érintett alpesi területek esetében sajátos piaci ügyletekről van szó, hiszen sajátos igényekre reagálnak, különösen a szabadidő és az egészség terén. Megfigyelhető továbbá, hogy a turizmus és a mobilitás jelenségek egyre nagyobb érdeklődést váltanak ki, azáltal hogy egyre jelentősebb helyet foglalnak el a társadalomban.

A szerző a területi gazdasági változások szociológiai metaforáját dolgozza ki, amely figyelembe veszi az értékek konkrét szimbolikus és kereskedelmi dimenzióját, valamint elméleti leltárt készít a turizmus problémájáról, különösen a turisztikai üdülőhelyek fejlődéséről, változásairól. Lényeges lépés a területfejlesztés kidolgozásánál, hogy a gazdasági és a társadalmi szempontok között húzódó ellentéteket meg kell vizsgálni, valamint figyelembe kell venni a különböző típusú mobilitások területfejlesztési folyamataira gyakorolt hatásait is.

A könyv írója megvizsgálja a területen végbemenő változások sajátosságait, tekintettel arra, hogy a különböző tér – és időbeliségek között milyen értékteremtő folyamatok zajlanak le. A kereskedelmi mobilitások különböző formáiban való beilleszkedés fontos szerepet játszik az értékteremtés folyamataiban. A romantikus - és az ipari örökség értéke, az idő múlásán és a területi sajátosságokon múlik. Előfordulhat, hogy az infrastruktúra, amely a romantikus örökség elhelyezkedésére szolgál, egy bizonyos időben ronthatja a terület értékelését, miközben az adott területi sajátosságok, pedig pozitívan befolyásolják. Ezért fontos, hogy a területi színtereket összességében vizsgálják és kapcsolatokat keressenek a különböző dimenziók között.

Az urbanizáció jelenségeivel és fejlődéseivel kapcsolatban a kutatások arra mutatnak rá, hogy nem csak az áruk, hanem az emberek mobilitása is olyan területekre koncentrálódik, ahol a gazdaság túlnyomó része helyben működik és a bevételi források tekintetében jelentős növekedést mutatnak. Miért lehetséges az, hogy egyes területeken az áruk és szolgáltatások fogyasztása és igénybevétele magasabb értékkel rendelkezik, mint ugyan az az áru és szolgáltatás egy másikon területen nem? Megint csak arra vezethető vissza, hogy egy terület mennyire képes magát megkülönböztetni, mennyire képes kitűnni egy másik területtől, illetve, hogy a mobilitásnak köszönhetően hogyan tudja kihasználni a másokkal való kapcsolatteremtést. Gazdasági szempontból a területi értékek lehetőségeinek kihasználása, valamint a mobilitás különböző formáiba való beilleszkedés és a terület másokhoz képest egyedi jellegének elvesztését elkerülő lokális szabályozási konfigurációk között keresendő.

Az integráció - és helyi komplexitás dinamikája a három vizsgált városban hogyan jelentkezik. Az első világháború kirobbanásáig a vizsgált területeken megfigyelhető a területfejlesztés és a városok különböző mértékű fejlődése. Az első világháborút követően ez a fejlődés lelassult, hiszen a bevételi források csökkentek. A két világháború közötti időszakban a területek gazdasági fellendülése újraindult, a turizmusnak köszönhetően. Volt azonban ennek egy hátul ütője is, hiszen a túlnövekedés miatt különböző problémák jelentek meg a gazdasági fellendülést

elősegítő szereplők körében. Ennek a problémának a legyőzése ahhoz vezetett, hogy a montreux-i és zermatt-i szereplőknek ismét proaktívvá kellett válniuk, új innovációs javaslatokkal és megoldásokkal kellett előállniuk az infrastruktúra felhasználása tekintetében, valamint az új mobilitásokban való beilleszkedéshez. Ez a folyamat azonban Finhaut-ban sajnálatos módon nem történt meg.

Finhaut a XIX. században a helyi komplexitás hiánya és a mobilitásban való alacsony integráció jellemezte. Elsősorban a szállodák által biztosított lehetőségeket használták ki, aminek következménye az lett, hogy nem kapcsolódtak be a mobilitás által nyújtott fejlődést elősegítő színterekbe. A XX. század elején, a város infrastrukturális fejlődésen ment keresztül. A vasúti hálózat fejlesztése, maga után vonta az emberek mobilitását. Az úthálózat fejlesztéséből azonban kimaradt a terület. Ez megint visszaeséshez vezetett, azonban a helyi fogyasztást ösztönzi és megakadályozza az elvándorlást. A második világháborút követően az infrastruktúra fejlesztésének finanszírozása hozzásegítette a területet a fejlődéshez, azonban nem hozta meg a várva várt fejlődést. A csekély szimbolikus értékek miatt az ipari örökség nem, vagy csak nagyon gyengén értékelt a magán gazdaságok körében. Azonban a vízenergia szempontjából az ipari örökség fontos, főleg az Emosson gát megépítése óta. A területi bérleti díjak kiaknázása (a turisztikai –és a vízerőmű bérleti díjai) továbbra sem ösztönzi a terület mobilitásba való bevonását, valamint figyelmen kívül hagyja a romantikus örökség értékelhetőségét. Az önkormányzat a vízenergia bevételének köszönhetően finanszírozni tudta a területfejlesztés és terület rendezés dinamikájának fenntarthatóságához szükséges infrastruktúrát, szem előtt tartva a lakosság megtartását. Ez is azt mutatja, hogy hosszú távon a tőkejövdelem (vízenergia) jövedelmezőbb, mint a magán gazdaságból származó bevétel. A városfejlesztés révén a területi értékek növekedése nem történt meg. A terület jelenlegi értéke teljes mértékben a vízerőműtől függ.

Montreux fejlődésében erős ingadozások figyelhetők meg. A XIX. században a szabályozás nélküli mobilitás volt megfigyelhető. A dinamikusan fejlődő területet ismeretségének, látogatottságának és jelentős beruházásainak köszönhetően a piacon más területekhez képest előtérbe került. A mobilitásba történő bevonás annyira hatékony volt, hogy befektetések tömegét vonzotta. Ez azonban túlterheltséghez vezetett. A két világháború között a fejlettségi szint a helyi gazdaságra terjedt ki, ami minimálisra csökkenti azt a mozgásteret, amely lehetővé teszi a mobilitás új formáiba való beilleszkedést. Ebben az esetben a területi értékek csökkennek, nincs valódi fejlődés, nincs lehetőség terjeszkedésre, csökken a befektetés, ami az infrastruktúra romlásához vezet. A területi értékek csökkenése, majd a két világháború közötti stagnálás hosszú távú következményekkel járt. A fejlesztési szakaszok elengedhetlenné teszik az új mobilitásokba való beilleszkedést (turizmuson kívüli más bevételi források keresése). A konferenciaturizmus, a rendezvények szervezése az ingatlanügyletek mind a területi rendezés új dimenziói. A helyi komplexitásnak köszönhetően a terület egyre inkább függetlenebbé válik az üdülési turizmustól, helyét az ingatlanpiac és a referenciaszolgáltatások veszik át.

Zermatt a XIX. század óta folyamatos fejlődést mutat. Ez a fejlődés a mobilitás különböző formáiban való folyamatos részvételnek és a helyi komplexitás kihasználásának köszönhető. Zermatt útvonal függősége fontos szerepet játszik a területi értékének alakulásában. A gyors felhalmozódás lehetővé tette a területen belüli elérhetőséget és a belső mobilitást javító infrastrukturális beruházásokat. Megkezdődtek az építkezések, és a téli időszakhoz igazodó infrastruktúrák kiépítése. Ahogy az emberek tőke és információ mobilitása növekszik, és amíg a helyi szabályozások működnek (a földek és a tőketulajdon helyi szinten történő fenntartásával), addig a területi befektetések alapvető szerepet játszanak a fejlődésében.

A turizmusnak, a társadalmi-gazdasági és területi dinamikák megértéséhez a vizsgált területek szempontjából kiemelten fontos szerepe van. Ez a megközelítés a hipermobilitás része, hiszen maga a mobilitás a gazdasági fejlődés alapvető tényezője. A vizsgált területek sajátosságai, hogy az urbanizáció két formáját hordozzák, az egyik, amikor a külső kereslet hatására történik az urbanizáció. Ezen területek erős adottságokkal rendelkeznek, hiszen nem csak a helyi

funkcionális igényeket, hanem az urbanizációs igényekre is reagálnak előtérbe helyezve a romantikus –és ipari örökséget egyaránt. A másik, amikor a belső kereslet hatására történik az urbanizáció, ezeken a területeken a magán gazdaságok fejlődése, megerősödése figyelhető meg, hiszen az áruk mobilitása helyett az emberek mobilitása kerül előtérbe, és elsődlegesen a belső igények kielégítésére helyezik a hangsúlyt.

Finhaut, Montreux és Zermatt, mint „turisztikai üdülőhelyek” inkább a magán tevékenységeket foglalják magukban. Azonban az innovációknak és a különböző területi modelleknek köszönhetően a területfejlesztési perspektívák megújulnak, különösen attól a pillanattól kezdve, amikor a terület- és városfejlesztés kérdése túlmutat a növekedésen, ahol a területi értékek nem csak kereskedelmiek és ahol a lakókörnyezetnek továbbra is meg kell felelnie az itt élők elvárásainak. Amint a vizsgált városok példái is mutatják, hogy a természeti adottságok kihasználása mellett mennyire fontos szerepet játszik az, hogy a fejlődésük érdekében hogyan használják ki a mobilitást, az infrastruktúrában való bekapcsolódást, az innováció nyújtotta lehetőségeket, valamint az értékteremtést a fenntartható fejlődés érdekében, a környezet megvédésével.

Delphine Guex zárásként felteszi a kérdést „mi az, ami hosszú távon lehetővé teszi számunkra, hogy itt lehessünk és szabadon élvezhessük az alpesi területek nyújtotta lehetőségeket?”